

METODIKA MENTORINGU STUDUJÍCÍCH NA SOUVISLÉ PEDAGOGICKÉ PRAXI

Stránka | 1

Část specifická

Bezpečnostní proškolení před pedagogickými praxemi

Metodika vznikla v rámci projektu Podpora pregraduálního vzdělávání na PedF UK
(CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006965)

Miroslava Kovaříková (2020)

Licence CC BY-SA 4.0 CZ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Obsah

1	Úvodní kontext.....	3
1.1	Určení a cíle metodiky.....	3
1.2	Role vyučujících při zprostředkování významu bezpečnostní gramotnosti	4
2	Běžná rizika ve škole	7
2.1	Úvod.....	7
2.2	Úrazy žáků.....	9
3	Legislativní rámec krizového řízení školy a prevence rizikového chování v ČR.....	12
4	Směrnice k ochraně osobních údajů (GDPR).....	16
5	Požární ochrana ve školní praxi	19
6	Výjezdy žáků na zotavovací akce.....	26
6.1	Základní legislativa a informační zdroje.....	26
6.2	Škola v přírodě	27
6.3	Školní výlety	28
7	Dopravní bezpečnost ve školní praxi	33
7.1	Základní legislativa a informační zdroje.....	33
7.2	Chůze po chodníku, pozemní komunikaci, přecházení pozemní komunikace	34
7.3	Přeprava veřejnou dopravou nebo objednaným dopravním prostředkem.....	36
8	Biologická rizika	38
9	Mimořádné události, přírodní vlivy a havárie	40
9.1	Mimořádné události způsobené přírodními vlivy	42
9.2	Havárie, únik nebezpečných látek.....	44
10	Mimořádné situace, útok aktivního střelce.....	47
10.1	Základní fakta k problematice	47
10.2	Doporučený postup v případě útoku	49
10.3	Prevence.....	51
10.4	Závěrečné shrnutí:.....	51
11	Specifika a kontrolní seznamy pro jednotlivé stupně škol	53
11.1	MŠ	53
11.2	1. stupeň ZŠ.....	55

1 Úvodní kontext

1.1 Určení a cíle metodiky

Před zahájením níže uvedených praxí je třeba, aby studenti absolvovali on-line kurz věnovaný bezpečnosti praxí. Absolvování tohoto kurzu a odevzdání osvědčení, které student získá po kontrolním testu, je nutnou podmínkou k tomu, aby byla praxe studentovi uznána ať již formou zkoušky či zápočtu.

Nedoloží-li student osvědčení o absolvování kurzu bezpečnosti praxí, nejen že nemůže mít uznán předmět praxí, ale ani by se žádné pedagogické praxe neměl účastnit.

Metodika je určena vyučujícím praxí, kteří se v tomto dokumentu mohou seznámit s obsahem kurzu bezpečnosti praxí.

Dále je metodika určena studujícím, zejména zájemcům o vykonání pedagogické praxe.

Metodika je ale i vodítkem pro fakultní učitele a další pracovníky, kteří vedou studenty na praxích. Mohou se zde informovat, do jakého rozsahu a hloubky byli studenti odcházející na praxe seznámeni s jednotlivými aspekty bezpečnostních situací a rizik.

Metodika obsahuje zejména popis kurzu bezpečnosti praxí.

Obecným cílem kurzu je seznámit studenty s klíčovými aspekty konání praxí na fakultních školách a dalších pracovištích. Hlavní částí metodiky je proškolení studenta v oblasti bezpečnostního povědomí pro pracovníky ve školství. Nedílnou součástí vstupního proškolení studentů je absolvování kontrolního testu v e-learningu, který obsahuje otázky z jednotlivých částí kurzu. Na základě realizace kurzu a splnění testu student obdrží osvědčení o absolvování kurzu.

Pedagogické praxe, pro které je povinné absolutorium kurzu:

- a) praxe bakalářského studia učitelství MŠ

b) praxe magisterského studia učitelství 1. stupně

c) praxe navazujícího magisterského studia učitelství VVP na ZŠ a SŠ

Doporučení k motivaci – rozvíjené cílové kompetence

Po absolvování Studijního kurzu získá student/-ka základní znalosti a dovednosti v oblasti běžných rizikových situací v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí a v péči o zdraví, současně získá informace o možných hrozbách v demokratické společnosti, které souvisí s výkonem jeho povolání.

Rizika a situace, kterým kurz předchází, a absolutoriem jsou řešeny tak, že student/ka:

- Je připraven adekvátně reagovat v případě vzniku **běžné rizikové situace**, případně ji předcházet.
- Je připraven adekvátně reagovat v případě vzniku **mimořádné události**.
- Rozpozná varovný signál a ví co dělat po jeho zaznění.
- Je připraven adekvátně reagovat v případě nařízeného **ukrytí** ve škole.
- Ví, jak předcházet **požáru** a v případě vzniku požáru ví, jak se zachovat.
- Ovládá základy **dopravní výchovy** ve vztahu k výkonu učitelského povolání.
- Ví, **kde získat** další **potřebné informace** z oblastí ochrany člověka za mimořádných událostí a běžných rizik, včetně informací o možných hrozbách v demokratické společnosti.
- Identifikuje rizika v cizím prostředí spojená s pořádáním **školních aktivit mimo budovu školy**.

1.2 Role vyučujících při zprostředkování významu bezpečnostní gramotnosti

Vyučující praxí studenty ještě před zahájením úvodního semináře, či nejpozději na něm, seznámí s nutností absolvování kurzu bezpečnosti praxí.

Vyučující poukazuje na různá bezpečnostní rizika a neobvyklé situace, kterých může být student svědkem či účastníkem, a které by měl umět adekvátně řešit.

Vyučující dokládá své tvrzení příklady dobré praxe, které studentům přiblíží nutnost přípravy.

Příklady vyučující volí aktuální a případné řešené problematice.

Stránka | 5

Vyučující informuje studenty o nutnosti absolvování kurzu a dále upozorní na souvislost s povinným odevzdáním Osvědčení do systému Moodle.

Vyučující po kontrole odevzdaných Osvědčení vyhodnotí, zda student může nastoupit praxi.

V případě, že u některého studujícího ve stanoveném termínu (obvykle 1. týden semestru či nejpozději před zahájením skutečného nástupu praxí) neshledá odevzdané Osvědčení, zahájí se studujícím komunikaci, směřující k nápravě stavu, či ukončení praxe v aktuálním semestru (platforma Moodle či mail).

Je vhodné, aby stav odevzdaných Osvědčení komentoval vyučující na úvodním semináři k praxi.

Vyučující vychází z následujících premis: školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví (§ 29 zákona 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů). Každý učitel by proto měl mít základní znalosti a dovednosti na takové úrovni, aby dokázal nejenom předcházet mimořádným událostem, ale aby v případě potřeby adekvátně ochránil nejenom sebe, ale především svěřené žáky, studenty. Proto by měl každý budoucí učitel absolvovat základní výuku v oblastech ochrany člověka v mimořádných situacích, péče o zdraví, dopravní výchovy ve vztahu k výkonu jeho povolání a zároveň by měl být informován o možných hrozbách v demokratické společnosti.

Začlenění bezpečnostní problematiky do studijních programů pedagogických fakult, je součástí koncepce Ministerstva vnitra o zkvalitnění bezpečnosti obyvatelstva a zvýšení informovanosti a aktivního zapojení občanů do procesu sebeochrany. („Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020“).

Pedagog jednadvacátého století je v prostředí školy zodpovědný za mnohem více než jen vzdělávání žáků. Vývoj role učitele ve škole odráží priority dnešní společnosti a jednou z těchto

priorit je i bezpečnost. Součástí diskurzu o řízení školy se stalo i téma řízení krizových situací, které však není pouze záležitostí vedení školy či školního poradenského pracoviště. Každý pedagogický pracovník se může ocitnout v roli potenciálního manažera krize ve třídě či ve škole, každý učitel se může setkat se situací, která vyžaduje různé formy krizové intervence.

Stránka | 6

Školu může v dnešní době postihnout celá řada situací, které ohrožují bezpečnost žáků i pedagogů. Vnější hrozby jako například přírodní katastrofy mohou představovat výrazné nebezpečí, úloha pedagoga v takových situacích však bývá omezena. Oproti tomu vnitřní hrozby ve škole jako například výskyt rizikového chování či vniknutí cizí osoby do prostoru školy mohou vyžadovat reakci pedagoga, ale i ostatních zaměstnanců školy a žáků. Znalost bezpečnostních hrozeb a příslušných postupů může pomoci takové situaci předcházet a správná intervence ze strany pedagogických pracovníků může příznivě ovlivnit výsledek krizové situace, včasný zásah jí může dokonce zabránit. Učitel se se tak dostává do netradiční role krizového pracovníka. Povinností učitele je posilovat důvěru v bezpečí školy, svojí profesní připraveností ke zvládnutí standardních i mimořádných situací směrem k žákům, rodičům, ostatním učitelům, ale i zřizovateli. Smyslem kurzu je utváření **bezpečnostní gramotnosti pedagogů**. Bezpečnostní gramotnost lze vymezit jako soubor znalostí, dovedností a způsobu myšlení potřebný k bezpečnému pohybu v dnešní společnosti a předcházení a zvládnutí krizových situací ve škole.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

2 Běžná rizika ve škole

2.1 Úvod

V následující kapitole jsou uvedeny praktické dopady dokumentu **Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy** na chod školy.

Z pohledu konání pedagogické praxe jsou zde vybrány zejména nejdůležitější zásady, podle kterých je potřeba se řídit, ale uvedeny jsou i bezpečnostní zásady, které jsou nezbytným předpokladem pro výkon učitelského povolání.

Cíle kapitoly v rovině kognitivní

Po prostudování textu budete znát:

- Povinnosti spjaté se systémem dozorů nad žáky
- Povinnosti učitele pro zajištění bezpečnosti žáků na akcích konaných mimo školu
- Postup činností v případě úrazu žáků

Školy zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a výchově a činnostech s ním přímo souvisejících a při poskytování školských služeb. V běžném provozu školy to znamená vyhledávat, posuzovat a zhodnocovat rizika spojená se vzděláváním a provádět opatření k prevenci rizik. Konkrétní opatření se týkají zejména:

- aktivit v jednotlivých vzdělávacích oborech
- přesuny žáků v rámci školního vzdělávání
- aktivit pořádaných školou

Aktivita v jednotlivých vzdělávacích oborech a s tím spojené specifické bezpečnostní požadavky na učitele jsou součástí přípravy v oborových didaktikách a nejsou tedy zahrnuty do tohoto studijního materiálu. Problematika bezpečnosti a ochrany zdraví je také součástí školního

vzdělávacího programu, který je zpracován na základě příslušného rámcového vzdělávacího programu.

Zajištění bezpečných přesunů žáků v rámci školního vzdělávání patří k běžným povinnostem učitele. Škola zajišťuje tuto povinnost **systemem dozorů**. Pojem „dozor“ je termín používaný pouze v oblasti školství, užívaný pracovním řádem. Občanský zákoník a zákon č. 561/2004 Sb. (školní zákon) používá termín „dohled“. Mezi těmito pojmy není z hlediska praktického i právního žádný rozdíl. O zajištění dozoru rozhoduje ředitel školy. Vychází přitom z konkrétních podmínek a přihlíží zejména k vykonávané činnosti, věku, žáků a jejich rozumovému vývoji (vyspělosti), dopravním a jiným rizikům. Ředitel školy pověří dozorem pedagogického pracovníka, stanoví rozvrh dozoru nad žáky a vyvěsí ho na takovém místě, aby bylo možno při kontrolní činnosti snadno rozpoznat, kdo dozor koná. Dozory jsou ve škole stanoveny před vyučováním, po vyučování, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, při přesunu žáků mezi budovami, školní jídelny, družiny apod. Jestliže ředitel školy povolí žákům pobyt ve škole před vyučováním, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním nebo po vyučování, musí zabezpečit také jejich dozor. Dozor ve škole začíná nejméně 20 minut před zahájením dopoledního vyučování a 15 minut před odpoledním vyučováním. Dozor končí odchodem žáků ze školy po skončení vyučování. Pokud budete vykonávat v průběhu pedagogické praxe dozor, uvědomte si, že se nejedná o formální povinnost, a pokud se na dozor z jakéhokoli důvodu nemohu dostavit, je potřeba zajistit, aby dozor vykonal jiný pedagog. Ve školní praxi také běžně nastává situace, že dozor o přestávce vykonává pedagog na jiném patře než následně vyučuje v hodině. Prakticky tedy není možné, aby obsáhl celou chodbu s několika třídami, strávil tam celou přestávku a se začátkem hodiny stál ve třídě, kde vyučuje. Na tyto problematické situace je třeba myslet již při samotném plánování dozorů a minimalizovat je. Obdobně problematická je i situace uvolnění žáka na toaletu v průběhu vyučovací hodiny.

Pokud budete společně s fakultním učitelem doprovázet žáky na **akce konané mimo školu** (koncert, exkurze, soutěže) a místem pro shromáždění žáků není škola, začíná dozor 15 minut před dobou shromáždění na určeném místě. Po skončení akce dozor končí na předem určeném místě a v předem stanoveném čase. Místo a čas shromáždění žáků a skončení akce musí škola oznámit nejméně jeden den před konáním akce (prokazatelnou formou), buď zákonným zástupcům, nebo přímo zletilým žákům.

Podle rozhodnutí ředitele školy mohou dozor konat vedle pedagogických pracovníků i jiné osoby, které jsou zletilé, plně způsobilé k právním úkonům a jsou v pracovněprávním vztahu ke škole. Tyto osoby musí být řádně poučeny o povinnostech dozoru. O tomto poučení je proveden písemný záznam, který osoba pověřená dozorem podepíše.

Pokud s žáky opustíte školu (např. vycházka), pak se třídou, která má více jak 25 žáků musí být dva dospělí. Na lyžařském svahu má mít jeden pedagog na starosti maximálně 15 žáků, v bazénu, kde se odehrává výuka plavání, nanejvýš 15 plavců nebo 10 neplavců. Na vodáckém zájezdu nemá pedagog ručit za víc než 5 kánoí nebo dvě pramice s žáky. Při rekreačním koupání na vyhrazeném koupališti má jedna osoba určená školou dohlížet nanejvýš na 10 dětí. Pro žáky škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se tento počet řídí zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb., vyhláška č.48/2005 Sb.)

K zamyšlení:

- *Často se setkáte v praxi se skutečností, že žáci si přinesou od rodičů napsanou žádost, že mohou odejít po skončení např. koncertu sami domů a nebudou se vracet do školy. Posuďte uvedenou situaci.*

2.2 Úrazy žáků

Česká školní inspekce sleduje bezpečnost a ochranu zdraví ve školách při inspekcích, přičemž se v inspekčních zprávách vždy jedná o samostatnou kapitolu. Podle zjištění České školní inspekce bylo ve školním roce 2014/15 evidováno více jak 40 tisíc úrazů. Nejvíce úrazů se stává na základních školách v hodinách tělesné výchovy, o přestávkách a při akcích konaných mimo školu. Úrazem se rozumí úraz, který se stal při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb. Úrazem žáků tedy není úraz, který se stane na cestě do školy a zpět, nebo na cestě na místo nebo cestou zpět, jež bylo určeno jako shromaždiště mimo prostory školy při akcích konaných mimo školu. Pokud dojde k úrazu je v první řadě nutné poskytnout první pomoc případně volat záchrannou zdravotnickou službu (telefon 155, ev. 112). Zaměstnavatel odpovídá za vhodné rozmístění lékárniček první pomoci

s potřebným vybavením. Podle závažnosti úrazu a s ohledem na věk zraněného žáka, případně další okolnosti, škola zajistí jeho doprovod do zdravotnického zařízení a zpět nebo domů, popřípadě do jiného školského zařízení. O události a provedených opatřeních je neprodleně informován zákonný zástupce žáka. V případě nedosažitelnosti zákonného zástupce, např. služební cesta, by měl být uveden kontakt na určenou osobu a její souhlas.

Škola má za povinnost evidovat úrazy žáků. Vedoucí zaměstnanec školy, jemuž byl úraz žáka hlášen, zajistí, aby byly zjištěny a případně odstraněny příčiny úrazu. (Podrobně o evidenci úrazů pojednává vyhláška č.64/2005 Sb. o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů). Škola vede **knihu úrazů**, ve které se evidují všechny úrazy dětí, žáků a studentů, a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola nebo školské zařízení o úrazu dozví.

V knize úrazů se uvádí:

- a) pořadové číslo úrazu,
- b) jméno, popřípadě jména, příjmení a datum narození zraněného,
- c) popis úrazu,
- d) popis události, při které k úrazu došlo, včetně údaje o datu a místě události,
- e) zda a kým byl úraz ošetřen,
- f) podpis zaměstnance právnické osoby vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, který provedl zápis do knihy úrazů,
- g) další údaje, pokud jsou potřebné k sepsání záznamu o úrazu.

Osobní údaje, které jsou součástí knihy úrazů, mohou být zpracovávány pouze za účelem evidence úrazů, popřípadě jako podklad pro vyhotovení záznamu o úrazu. **Záznam o úrazu** (viz příloha) se vyhotovuje, jde-li o úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost dítěte, žáka nebo studenta ve škole nebo školském zařízení delší, než 2 po sobě jdoucí vyučovací dny, nebo pokud došlo ke smrtelnému úrazu. Smrtelným úrazem se rozumí takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky žák zemřel nejpozději do jednoho roku od vzniku úrazu. Ve školním roce 2013/14 byly podle údajů ČŠI takové úrazy dva.

Záznam o úrazu se dále vyhotovuje, pokud o něj požádá zákonný zástupce žáka, zletilého žáka nebo například ČŠI, zdravotní pojišťovna žáka, Policie ČR, zřizovatel. Škola nebo školské zařízení vyhotoví také o úrazu záznam, pokud je pravděpodobné, že žáku bude poskytnuta náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění způsobené úrazem. Jedno vyhotovení záznamu o úrazu předá škola nebo školské zařízení zletilému žákovi, v případě nezletilého žáka jeho zákonnému zástupci. Záznam o úrazu je třeba bez zbytečného odkladu aktualizovat.

Z vyhlášky č.64/2005 Sb. o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů dále vyplývá povinnost **hlásit úraz** nezletilého. A to bez zbytečného odkladu informovat jeho zákonného zástupce, případně nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přestupek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podá škola nebo školské zařízení bez zbytečného odkladu hlášení místně příslušnému útvaru Policie České republiky. O úrazu dále podá škola nebo školské zařízení bez zbytečného odkladu hlášení pojišťovně, u které je škola nebo školské zařízení pojištěno pro případ své odpovědnosti za škodu vzniklou na životě a zdraví žáků, pokud škola nebo školské zařízení má takové pojištění sjednáno.

K zamyšlení:

- *Prohlédněte si vzor formuláře záznamu o úrazu dítěte, žáka a studenta. Všimněte si, že je vždy požadováno jméno osoby, která vykonávala dohled v době úrazu. V těchto případech pak nepřítomnost pedagoga na doзору může mít vážné pracovní a právní následky.*
- *Proč je důležité pravidelně aktualizovat údaje o zákonných zástupcích žáků? Například telefonní číslo na rodiče?*

Vlastní poznámky:

3 Legislativní rámec krizového řízení školy a prevence rizikového chování v ČR

Úvod

Kapitola uvádí základní právní normy a metodické dokumenty platné v České republice, které se týkají bezpečnosti ve školách a školských zařízeních, práv a povinností pedagogických pracovníků při dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví dítěte, krizových stavů ve škole či povinností školy v oblasti primární prevence rizikového chování. Výčet všech souvisejících právních norem je obsáhlý, proto zde komentujeme jen ty nejzásadnější. Pouze pro zajímavost – pro management školy se jedná o znalost 185 norem týkajících se bezpečnosti.

Cíl kapitoly:

Po prostudování textu by si studující měli uvědomit:

- Nutnost soustavného vzdělávání v oblasti bezpečnostního povědomí jako součást profesních kompetencí učitele.
- Nutnost znalosti základních informačních zdrojů pro zajištění bezpečnosti žáků.
- Povinnost dodržování pravidel o ochraně osobních údajů

Základní právní dokument k tématu, který je třeba zmínit, je Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte.

V souvislosti s krizovým řízením školy hraje zásadní roli i Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) upravuje všechny zmíněné formy vzdělávání v České republice. V §29 se zákon věnuje bezpečnosti a ochraně zdraví ve školách a školských zařízeních. Tento paragraf stanoví povinnosti škol a školských zařízení jednat v zájmu bezpečnosti dítěte, s ohledem na jeho fyziologické potřeby a pozitivní rozvoj a také předcházet vzniku sociálně patologických jevů.

Škole ukládá tento paragraf také povinnost vedení evidence žáků a zaznamenávání úrazů. V následujícím § 30 se ukládá řediteli školy povinnost vydávat školní řád a vnitřní řád školy. Tyto dokumenty musí mimo jiné upravovat „podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků nebo studentů a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí“ (školský zákon, § 30, odstavec 1).

Péči o dítě dále upravuje zákon 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů a zákon č. 247/2014 Sb. o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů. I v těchto zařízeních zákon ukládá předpisy pro ochranu zdraví a bezpečnosti dítěte.

Zákon 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů stanovuje, kdo je pedagogickým pracovníkem, a jaké jsou zákonné předpoklady k výkonu pedagogické činnosti.

Podmínky, za nichž v krizové situaci přejímají péči o žáky vzdělávací zařízení, pokud nemohou péči vykonávat zákonní zástupci žáka, stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy Vyhláškou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 281/2001 Sb., kterou se provádí § 9 odst.3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). Naplnění vyhlášky samozřejmě předpokládá vyhlášení krizového stavu příslušnými orgány státu, přesně pak stanovuje způsob vykonávání péče o žáka, je-li tomu v době trvání krizového stavu zapotřebí. Je-li vzdělávací zařízení součástí plánu krizové připravenosti, je zodpovědné za technické a materiální zabezpečení přidělených žáků v době krize, ale i za výběr, školení a výcvik zaměstnanců a personální zajištění provozu a dozoru v průběhu krizové situace.

Významnou roli v chodu školy hraje Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Tato vyhláška ustanovuje členy a funkce školního poradenského pracoviště, rozsah a zaměření poradenských služeb a v § 7 v odstavci 3 i povinnost školy zpracovávat školní preventivní program a strategie předcházení rizikovému chování.

Pro téma bezpečnosti ve škole jsou zásadní i existující metodické pokyny a doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k bezpečnostním tématům. Zde je nezbytné zmínit především Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení

šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT-21149/2016). Tento dokument je primárně určen školám zřizovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, podpůrně jej však MŠMT doporučuje i ostatním školám a vzdělávacím zařízením zapsaným ve školském rejstříku. Kromě charakteristiky šikany ve škole a vypracování postupu při jejím řešení tento dokument ukládá v článku 8, odstavci 7 školám povinnost zpracovávat v oblasti šikany krizový plán: „Škola musí mít připraven krizový plán, ve kterém bude specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště apod. Plán rovněž zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky“. MŠMT tímto metodickým pokynem vyjadřuje aktuální priority v prevenci rizikového chování. Oblast šikany je jedinou oblastí rizikového chování, které se tento metodický pokyn dotýká, je také jedinou oblastí, pro kterou musejí školy krizový plán zpracovávat. Pro ostatní oblasti rizikového chování definované MŠMT existují pouze doporučení k primární prevenci, která nemají závazný charakter a neukládají škole povinnost zpracovávat krizový plán.

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28) je dokumentem, který v přílohách obsahuje doporučené postupy k řešení užívání návykových látek, rizikového chování v dopravě, poruch příjmu potravy, užívání alkoholu, syndromu CAN, kyberšikany, homofobie, extrémismu, rasismu, xenofobie, antisemitismu, vandalismu, záškoláctví, krádeží, tabáku, násilného chování, netolismu, sebepoškozování, vlivu nových náboženských hnutí, rizikového sexuálního chování, příslušnosti k subkulturám, domácího násilí a gamblingu. Jak již bylo zmíněno, tyto dokumenty představují pouze doporučení MŠMT a mají jen obecný charakter postupu, který nezahrnuje individuální okolnosti jednotlivých škol.

Dalším z metodických doporučení MŠMT pro zajištění bezpečnosti ve školách a školských zařízeních je Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – **Minimální standard bezpečnosti** (č.j.: MŠMT-1981/2015-1). Toto metodické doporučení obsahuje postup pro předcházení mimořádným událostem ve škole, jak na mimořádné události reagovat, jak je vyhodnotit a přijmout opatření k nápravě vzniklé situace. Aktuální stav poznatků z oblasti bezpečnosti a bezpečnostní gramotnosti v českém školství. Zde jen nastíníme, ačkoliv tento dokument obsahuje zásadní postupy pro prevenci a reakci na mimořádné situace, není pro školy závazný.

Pro pedagogy má velký význam **Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy** (č.j.: 37 014/2005-25). Tento dokument obsahuje informace o povinnostech školy i žáka k zajištění bezpečnosti při výuce. MŠMT zde upravuje způsob poučení žáků o bezpečnosti, dozor nad žáky, uvolňování žáků z výuky, zajištění první pomoci v případě potřeby i pravidla bezpečnosti pro vykonávání speciálních činností a praktického vyučování. Metodický pokyn upravuje počty žáků při tělesné výchově, výuce plavání, lyžařském výcviku, sportovním turistickým výcviku, bruslení, plavání, soutěžních přehlídkách či zahraničních výjezdech. Dále se metodický pokyn věnuje pravidlům evidence a sledování úrazů žáků v době, kdy za ně přebírá zodpovědnost škola.

Dále **vyhláška č.48 /2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky**, která vymezuje pravidla pro běžný chod školy.

Velkým posunem v celkovém přístupu k otázkám bezpečnosti škol a školských zařízení je nová norma **ČSN 73 4400 – Prevence kriminality – řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení**, která nabyla účinnosti 1. září 2016. Cílem tohoto dokumentu je koncepční řešení bezpečnosti škol již při prvotním plánování výstavby či rekonstrukce škol a školských zařízení. Tento dokument dává konkrétní podobu výše zmíněnému výrazu „minimální standard bezpečnosti“. Norma upravuje především stavební a organizační opatření pro projektanty, zřizovatele, ředitele a pedagogický personál. Pro potřeby praxe vznikla k této normě také **Metodika pro aplikaci nové technické normy ČSN 73 4400**, která škole pomáhá k orientaci ve značném množství technických doporučení, norem, zákonů a vyhlášek.

Vlastní poznámky:

4 Směrnice k ochraně osobních údajů (GDPR)

Úvod

Následující kapitola je věnována Čl. 37 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, který platí od 25. 5. 2018. Na základě tohoto nařízení došlo ve školách k proškolení všech pracovníků v této oblasti, pedagogové podepisují prohlášení o povinnosti mlčenlivosti a dále souhlas se zpracováním vlastních osobních údajů. Seznámení s těmito novými povinnostmi se sice týká pedagogů, kteří jsou ve škole v zaměstnaneckém poměru, ale **povinností studenta na pedagogické praxi je plně respektovat všechna pravidla stanovená školou v této oblasti.**

Cíl kapitoly:

Po prostudování textu by si studující měli uvědomit:

- Nutnost soustavného vzdělávání v oblasti bezpečnostního povědomí jako součást profesních kompetencí učitele.
- Povinnost dodržování pravidel o ochraně osobních údajů

Prohlášením o povinnosti mlčenlivosti se zaměstnanec zavazuje zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, které nejsou veřejně známy a o kterých se dozví v souvislosti s výkonem práce pro zaměstnavatele nebo které mu budou v průběhu výkonu práce zpřístupněny, jakož i o samotné existenci těchto skutečností. Povinnost mlčenlivosti se vztahuje na všechny údaje, včetně osobních, získaných z jakýchkoliv zdrojů, dokumentů a databází zaměstnavatele, jeho klientů a partnerů zaměstnavatele a jejich klientů Tedy zejména osobní údaje žáků, jejich zákonných zástupců a zaměstnanců školy. Osobním údajem je jakýkoliv údaj, který se týká konkrétní osoby. Jedná se o veškeré informace, které vypovídají o soukromí člověka a mohou o něm prozradit více, než si přeje. Osobní údaje mohou informovat o osobě, jejích zálibách a zvyklostech, vlastnostech či názorech, o různých stránkách osobnosti, o majetkových poměrech apod. Dále osobní údaje vypovídají o vztazích s jinými lidmi, zdravotním stavu, životním stylu apod. Propojováním osobních údajů lze vytvořit obraz o tom, kým vlastně jedinec je a jaký je jeho život. Zejména pozor na osobní údaje, které jedince jednoznačně odlišují od ostatních

(identifikační údaje), jde především o jméno a příjmení, adresu bydliště, datum narození, rodné číslo. Platí pravidlo, že zákonné je takové získávání a shromažďování osobních údajů, které je stanoveno platným legislativním předpisem (školským zákonem – např. školní matrika a příslušné prováděcí vyhlášky a legislativní předpisy vztahující se ke školskému zákonu, zákoníkem práce a pracovně-právními předpisy, předpisy BOZP a PO, CO, předpisy k veřejnému zdravotnímu pojištění ...)

Povinnost mlčenlivosti se vztahuje také na bezpečnostní opatření, jejichž zveřejnění by ohrozilo bezpečnost informací, včetně osobních údajů. Zachovávat mlčenlivost se zaměstnanec zavazuje nejen po dobu trvání pracovněprávního vztahu, ale i po jeho skončení a bere na vědomí, že při porušení povinnosti mlčenlivosti může zaměstnavatel postupovat v souladu se zákoníkem a kvalifikovat jej jako hrubé porušení pracovní kázně, stejně tak je zaměstnavatel oprávněn požadovat po zaměstnanci náhradu škody, která by v souvislosti s porušením této povinnosti vznikla.

Zneužitím některých osobních údajů může být narušeno soukromí zvláště citelně. Tyto údaje jsou označovány jako zvláštní kategorie osobních údajů, jde především o údaje o národnosti, příslušnosti k rase či etniku, politických názorech, členství v odborech, náboženském vyznání, sexuální orientaci, zdravotním stavu, biometrické údaje apod. Nelze je zpracovávat ze zákona, lze je zpracovávat výhradně se souhlasem osoby, případně v přesně vyjmenovaných případech.

Podpisem souhlasu se zpracováním osobních údajů, se učiteli uděluje souhlas se zpracováním vymezených osobních údajů školy, ve které je zaměstnán. Souhlas poskytujete dobrovolně, z jeho udělení neplynou žádné právní povinnosti. Souhlas se týká především pořizování a zveřejňování fotografií, filmových záznamů a zvukových nahrávek, které zachycují činnosti zajišťované školou pro účely propagace školy a zdokumentování školní a mimoškolní činnosti. Souhlas se uděluje na celou dobu trvání pracovního poměru a na dobu 5 let po jeho skončení. Souhlas se dále týká předávání osobních údajů třetí straně (cestovní kancelář, dopravce, poskytovatel ubytování, organizátor soutěže, pojišťovna apod.) za účelem organizování a účasti pedagoga na vybraných aktivitách (školní akce – zahraniční a tuzemské poznávací a jazykové pobyty a exkurze, lyžařské a sportovní kurzy, adaptační kurzy, doprovod žáků při soutěžích a olympiádách) prezentace prací pedagoga v prostorách školy, na soutěžích, výstavách či přehlídkách. Se zveřejněním svých osobních údajů (jméno, příjmení, titul, fotografie) při

zpracování školní ročenky, almanachu nebo sborníku v její dokumentační podobě. Dále se souhlas týká zveřejnění aktuálního rozvrhu tříd školy a suplování, ve kterých je uvedeno jméno a příjmení nebo zkratka jména pedagoga.

Pokud se v průběhu pedagogické praxe setkáte s osobními údaji žáků, musíte dodržovat následující pravidla:

Stránka | 18

- Neshromažďovat osobní údaje žáků, jmenné seznamy apod.
- Informace o rodičích, sourozencích (zaměstnání, telefony do zaměstnání, mateřský jazyk, národnost) jsou informace důvěrné.
- Ve třídě, v kabinetě, sborovně nemohou zůstat volně položené žákovské knížky/studijní průkazy (obsahují osobní údaje).
- Nenechávejte v učebně volně položené sešity, pracovní sešity, pokud obsahují hodnocená cvičení či písemné práce žáků, ve spojení se jménem žáka.
- Zvláštní pozor na třídní knihu (v listinné podobě), zejména pokud je využíván formulář, kde je prostor pro kontaktní údaje žáků/zákonných zástupců žáků, případně další osobní údaje žáka.
- Bez souhlasu žáků/zákonných zástupců neumísťujte na nástěnky podepsané práce žáků.
- Jste povinni zachovávat mlčenlivost o podpůrných opatřeních žáků.
- K žákům i jejich rodičům, učitelům přistupujte profesionálně. Nevhodné je tedy v rámci vzájemných rozhovorů s kolegy řešit veřejně charakteristiky žáků a jejich rodičů a skutečnosti, které nesouvisí s výchovou a vzděláváním.
- Dokumenty k pedagogické praxi musíte odevzdávat tak, aby nemohlo dojít k úniku osobních údajů fakultního učitele, tedy osobně vedoucímu praxe

Vlastní poznámky:

5 Požární ochrana ve školní praxi

Úvod:

Před prostudováním následujícího textu si prosím znovu uvědomte fakt, že učitel je za každé situace zodpovědný za svoje žáky, a že svou specifickou profesní přípravou zaručuje pocit bezpečí nejenom pro žáky ve škole, ale i pro jejich rodiče, kteří do učitele plně vkládají svoji důvěru. Text velmi stručně přibližuje základy požární prevence a seznamuje s postupem činnosti učitele při výskytu mimořádné události požáru. Kapitola má následující strukturu:

- příčiny vzniku požáru ve školách a školských zařízeních
- charakteristické jevy při požáru ohrožující zdraví, život a majetek
- dokumenty požární ochrany pro školy
- evakuace
- závěr

Cíle kapitoly:

Po prostudování textu byste si měli uvědomit:

- Nutnost soustavného vzdělávání v oblasti bezpečnostního povědomí jako součást profesních kompetencí učitele.
- Připustit si fakt, že kromě běžných rizik mohou nastat i mimořádné situace, a že zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a studentů patří k základním povinnostem učitele a je nezbytným předpokladem k rozvoji dalších činností ve škole.
- Při setkání se s rizikovou či krizovou situací, informovaný člověk reaguje vždy lépe.

Hlavním úkolem této kapitoly je přiblížit povinnosti pedagogů v oblasti požární ochrany. Jedná se o povinnosti, které jsou součástí práce vedoucích zaměstnanců, ale i všech zaměstnanců obecně. Pro praktické fungování ve škole není nutné znát konkrétní legislativní normy, pro úplnost jsou uvedeny v příloze k tomuto textu. Účelem těchto norem je vytvářet podmínky pro ochranu života zdraví a majetku. Každý je povinen počínat si tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku požáru, neohrozil život a zdraví osob, zvířat a majetek (viz Zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně).

I přes veškerá preventivní opatření k požárům ve škole a školských zařízení dochází. Podle statistické ročenky generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky došlo např. celkem v roce 2019 celkem k 18 3 61 požárům, z toho bylo 49 ve školství (viz <http://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>).

Požár je definován jako každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy,“ (Vyhláška č. 246/2001 Sb., ze dne 29. června 2001 o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci)).

Z praxe: Praha. Ze základní školy ve Švehlově ulici v Praze – Zahradním Městě bylo dnes ráno evakuováno 270 žáků. Důvodem byl požár map a obrazů v kabinetu. Při požáru ani evakuaci se nikomu nic nestalo. Oheň ale zřejmě někdo založil úmyslně, případem se proto zabývá policie. Výše škody se zjišťuje, zřejmě se bude pohybovat v řádu desetitisíců. Požár vypukl kolem půl deváté ráno. Na místě zasahovaly tři hasičské jednotky. Děti evakovali ze školy sami učitelé, evakuace byla bezproblémová. Kolem půl desáté byl už na místě klid a část hasičů odjela. 15.12. 2008

Zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1429967-kvuli-pozaru-v-prazske-skole-evakovali-ucitele-skoro-tri-sta-deti>

Uvedený popis požáru lze použít pro zamyšlení nad **možnými příčinami vzniku požáru:**

- 1) Technické závady (v elektroinstalace, výboje elektrických spotřebičů, únik plynu)
- 2) Lidský faktor (žhářství, kouření, nevědomost)
- 3) Přírodní jevy (úder blesku)

Stránka | 21

***Z praxe:** Požár v základní škole v pražských Klánovicích zaměstnal hasiče, policisty i záchrannou službu. Hořet začalo krátce před jednou hodinou. "Před příjezdem jednotek Policie ČR evakuovala celkem 25 osob, z toho 3 osoby se nadýchaly zplodin hoření a na místo byla povolána Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy." přiblížila mluvčí pražských hasičů. Hasičům se podařilo požár stropu zlikvidovat, protože ale hořelo mezistropí, bylo potřeba rozebrat stropní konstrukci a místo zkontrolovat termokamerou.*

Zdroj: <http://tn.nova.cz/clanek/strop-v-klanovicke-skole-pohltily-plameny-evakuovalo-se-25-lidi.html>

Uvedený popis požáru lze použít pro zamyšlení nad možnými charakteristickými **jevy požáru**, které představují hlavní ohrožení osob. Jak vyplývá z uvedené zprávy, jedná se především o zplodiny hoření, nedostatek kyslíku, plamen a teplo. Převážná většina úmrtí při požárech je zapříčiněna právě zplodinami hoření, a až následně dochází k uhoření obětí. Zejména při hoření plastů dochází ke vzniku vysoce toxických látek a ke ztrátě vědomí mohou stačit dva nádechy. V prostoru, kde hoří, dochází k postupnému snížení obsahu kyslíku a následně k jeho nedostatku. (z 21 % kyslíku ve vzduchu za běžných podmínek dochází k poklesu objemu kyslíku na 14 až 10 %) Nedostatek kyslíku vede k dechovým potížím a k nedostatečnému okysličení krve. Tento stav ovlivňuje schopnost rychlého a logického uvažování a ztěžuje orientaci v požárech zasažených prostorech. K ohrožení osob může dojít i plameny. Jestliže je v hořícím prostoru nedostatek kyslíku, dochází k uvolňování hořlavých plynů. Proud plynů může plameny přenést do velkých vzdáleností od ohniska požáru a způsobit další vznícení hořlavých materiálů. Při požáru na lidské tělo působí i teplota. Teplota plně rozvinutého požáru vždy přesáhne 500 °C. Teplota zplodin hoření může dosáhnout i hodnot vyšších než 1000 °C.

Mezi základní preventivní opatření pro školy a školská zařízení patří základní **dokumenty požární ochrany**. Minimem je vyvěšení čísel tísňového volání:

- Hasiči –150
- Záchranná služba – 155
- Policie ČR – 158
- Městská policie – 156
- Tísňová linka IZS – 112

Stránka | 22

Školy dále mají zpracované **požární poplachové směrnice**. Požární poplachové směrnice jsou jedním ze základních dokumentů požární ochrany, které vymezují činnosti zaměstnanců, popřípadě dalších osob při vzniku požáru.

Požární poplachové směrnice obsahují:

- a. postup osoby, která zpozoruje požár, způsob a místo ohlášení požáru,
- b. způsob vyhlášení požárního poplachu pro zaměstnance, popřípadě jednotku hasičského záchranného sboru podniku nebo jednotku sboru dobrovolných hasičů podniku,
- c. postup osob při vyhlášení požárního poplachu (evakuace, pomoc při zdolávání požáru),
- d. telefonní číslo ohlašovny požárů,
- e. telefonní čísla tísňového volání,
- f. telefonní čísla pohotovostních a havarijních služeb dodavatelů elektrické energie, plynu a vody.

Smyslem tohoto dokumentu je navádět osobu, která zpozoruje požár, jak se dále chovat a na koho se obrátit. Dalším preventivním opatřením je nácvik evakuace v případě požáru.

Z praxe: Děti a kantoři ze Základní a Mateřské školy na Karvinsku zažili rychlou evakuaci. Krátce poté, co zazvonilo na vyučování, rozezněl se školou poplach kvůli požáru. Naštěstí šlo o cvičení, které mělo prověřit rychlost zásahu a organizaci školy. Krátce potom, co žáci usedli do lavic a otevřeli své učebnice, rozezněl se školou poplach, který oznamoval požár. Ve škole byl v jedné místnosti uměle vytvořen požár, byl to suchý požár, kdy se šířil kouř po celé budově školy a následně byl vyhlášen poplach. Všechny děti musely v té chvíli opustit školu se všemi zaměstnanci školy. Děti odvedli kantoři do bezpečí na školní hřiště a čekali na další pokyny. Mezitím přivolání hasiči prohledávali školu a hledali ohnisko požáru....

"Velitel zásahu provedl průzkum, kterým bylo zjištěno, že se pravděpodobně jedná o dvě ohniska požáru ...Při zásahu nebyl nikdo zraněný, nebylo nutné použít výškovou techniku, našly se nějaké nedostatky při průzkumu, například, tam kde je hlavní uzávěr plynu tak nebyl klíč. Jednotka hasičů zvládla uhasit požár ve stanoveném limitu, hodnocení celého cvičení včetně postupu školy a případných chyb, se bude hodnotit později. Po odjezdu hasičů čekala na žáky preventivní akce s krizovým štábem, městskou policií a zdravotníky Červeného kříže.

Upraveno podle: <https://polar.cz/zpravy/karvinsko/karvina/8410/karvinsti-skolaci-nacvicovali-evakuaci>

Uvedený popis cvičné evakuace školy vede k zamyšlení nad základními prvky, které ovlivňují objektovou evakuaci. Jedná se zejména o věk žáků, jejich fyzický a psychický stav a stavební řešení budovy. V uvedené zprávě se evakuovali žáci předškolního, mladšího školního a školního věku. Žáci předškolního a mladšího věku jsou odkázáni na jednání učitele a řídí se jeho chováním. Naprostá ujasněnost postupu jednání a jeho nácvik je proto mimořádně důležitý. Učitel opouští třídu vždy jako poslední osoba. U starších žáků probíhá evakuace jednodušeji. V souvislosti s inkluzí je potřeba počítat s žáky s nižší fyzickou zdatností a psychickými problémy, u kterých může zvýšený pocit strachu zapříčinit psychickou imobilitu.

V případě požární evakuace je potřeba co nejrychleji opustit hořící budovu. Evakuace probíhá po únikových cestách. Únikové cesty musí být zřetelně označeny. Klíčový je volný průchod po únikových cestách. Uvědomte si, že velká hustota osob v prostoru únikové cesty má vliv na možný vznik paniky. V uvedené ukázce bylo při nácviku použito simulace požáru s šířením kouře, který komplikuje viditelnost a orientaci v jinak dobře známých prostorách. Nehrozí však žádné riziko pro dýchací cesty. Jedná se o velmi cennou zkušenost pro žáky i učitele.

Názor žákyně z provedené ankety po požárním cvičení.: "Jak byl ten poplach, tak my jsme museli vylézt a seřadit se a ten dým byl strašně hnusný, protože z toho se až osleplo."

Důležitým dokumentem, který určuje plán postupu evakuace osob z objektů je **požární evakuační plán**, který stanoví Vyhláška č. 246/2001 Sb., ze dne 29. června 2001 o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci).

Požární evakuační plán obsahuje:

Stránka | 24

- určenou osobu, která evakuaci řídí
- místo řízení evakuace
- únikové cesty
- shromaždiště evakuovaných
- osobu (zaměstnance), který provede kontrolu počtu evakuovaných,
- grafické znázornění a označení únikových cest a únikových východů.

Obrázek: směr úniku – fotoluminiscenční značka, http://fotoluminiscenci-znaci.bezpecnostni-tabulky.cz/smer-uniku-sipka_FLZ31.html

Po shromáždění žáků na určeném shromaždišti školy po proběhlé evakuaci probíhá kontrola počtu osob.

Aby evakuace zdárně proběhla, musí mít učitel **vždy přehled o počtu žáků**, za které zodpovídá a odpovědně přistupovat k **povinnému proškolení v oblasti požární ochrany** a bezpečnosti ochrany zdraví při práci. **Aktivně se sám zajímat** o úroveň zajištění bezpečnosti školy, ve které budete pracovat.

Zdroje:

Zákon č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o Hasičském záchranném sboru)

Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

Vyhláška č. 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva

Zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně

Vyhláška č. 247/2001 Sb. o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany

Vyhláška č. 246/2001 Sb. o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci)

<https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?id=68&head=203&subhead=646>

Vlastní poznámky:

6 Výjezdy žáků na zotavovací akce

Úvod:

Následující kapitola pojednává o základních bezpečnostních pravidlech na zotavovacích akcích, škola v přírodě, školní výlet a o pravidlech pro výjezdy žáků do zahraničí.

Cíle kapitoly:

Po prostudování textu budete znát:

- Základní bezpečnostní normy, podle kterých se řídí školy v otázkách bezpečnosti a ochrany zdraví žáků při výjezdech na zotavovací akce.
- Povinnosti učitele pro zajištění bezpečnosti žáků na těchto akcích pořádaných školou.

Po prostudování textu byste si měli uvědomovat:

- Možnost vzniku náhlé mimořádné události
- Důležitost zahrnutí bezpečnostních pravidel a doporučení jako prioritní oblast plánování zotavovacích akcí.

6.1 Základní legislativa a informační zdroje

Výjezdy žáků na školní výlety, školu v přírodě, adaptační kurzy a lyžařské kurzy apod. mají významné místo ve vzdělávání. Umožňují propojovat teorii s praxí, ale zejména mají nezastupitelné místo v rozvoji sociálních dovedností. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví označuje termínem zotavovací akce organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15let na dobu delší než 5 dnů, jehož účelem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost, popřípadě získat specifické znalosti nebo dovednosti. Zákon pamatuje i na organizované pobyty dětí v počtu menším než 30 nebo po dobu kratší než 5 dní, s výjimkou akcí pořádaných pro děti v poměru rodinném a obdobném v paragrafu 12 citovaného zákona. K účasti na těchto kratších organizovaných pobytech není potřeba posudek o zdravotní způsobilosti od praktického lékaře. Mateřská nebo základní škola, která akci pořádá, musí

zajistit hygienicky nezávadný stav zařízení, zásobování akce pitnou vodou v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem pro zotavovací akce.

Následující kapitola pojednává o základních bezpečnostních pravidlech pro organizaci školy v přírodě, školních výletů a výjezdů do zahraničí.

Stránka | 27

Všechny tyto akce se řídí zejména zákonem č. 262/2006 Sb., zákoníkem práce, zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veř

ejného zdraví, zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), vyhláškou č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění pozdějších předpisů, z vyhlášky č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých a vyhláškou č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, vše v platném znění, školním řádem a směrnicemi školy.

Každá výjezdová akce žáků mimo školu má stanoveného vedoucího akce, kterého určuje ředitel školy. Metodický pokyn MŠMT č.j.: 37 014/2005-25 k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pojednává o vedoucím akce (např. lyžařského výcviku) a o vedoucím zájezdu. Určuje mu povinnosti zejména v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví žáků. Vedoucí zájezdu vystupuje v roli koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví na mimoškolní akci. Vedoucí akce má především možnost rozhodovat v situacích, kdy se nabízejí různé varianty řešení. Platí, že za bezpečnost a ochranu zdraví všech účastníků akce, tedy žáků i pedagogů, popř. ostatních osob, odpovídá výhradně škola. Pedagog je v zaměstnaneckém poměru ke škole a odpovídá zaměstnavateli za škodu pouze v rozsahu stanoveném zákoníkem práce, kde platí, že se zaměstnanci musí prokazovat zavinění. Zajištění akce musí být takové, aby byla učiněna všechna dostupná opatření k minimalizaci rizik.

6.2 Škola v přírodě

Škola, jako realizátor školy v přírodě uzavírá smlouvu s provozovatelem ubytovacího zařízení o zajištění zotavovací akce. V ní dodavatel prohlašuje, že uvedený objekt splňuje hygienické podmínky ubytovacího a stravovacího zařízení a podmínky pro zabezpečení výchovy a výuky v

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

souladu s vyhláškou č. 106/2001 Sb., dále splňuje nároky bezpečnosti práce a protipožární ochrany.

Pověřená osoba ze školy by měla mít možnost po dohodě s provozovatelem kontrolu zařízení objektu. Jedná se zejména o oblasti požární ochrany a hygienických nároků na zařízení. Výčet všech povinností pro základní a mateřské školy, které vysílají děti na školu v přírodě a pořádající osoby je uveden v paragrafu 11 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

Z hlediska požární ochrany by se měl realizátor (škola) zaměřit na následující problémy:

- Jsou únikové cesty značeny a vybaveny nouzovým osvětlením?
- Je objekt vybaven domácím rozhlasem s nuceným poslechem? (Při kapacitě ubytovaných větší než 75 osob)
- Je objekt vybaven elektronickou požární signalizací?
- Jsou pokoje pro hosty, společné prostory a chodby vybaveny zařízením autonomní detekce a signalizace požáru?
- Jaký je přístup k hydrantovým systémům a hasicím přístrojům?
- Jsou únikové východy vybaveny tzv. panikovým kováním?

Z hlediska hygienických nároků se jedná o ověření následujících problémů:

- Jaké jsou prostorové podmínky ubytovacího zařízení?
- Jaké jsou hygienické podmínky ubytovacího a stravovacího zařízení?

6.3 Školní výlety

Bezpečnost a ochranu zdraví při školních výletech si ředitelé škol upravují ve svých předpisech sami s ohledem na specifické podmínky své školy. Za tímto účelem ředitel školy vydává směrnici k organizaci školních výletů, která je součástí organizačního řádu školy.

Organizace školních výletů se tedy řídí vnitřní směrnici, školním řádem, zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce, vyhláškou č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, mezirezortními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků ve školách a školských zařízeních, vše v platném znění. Organizace školních výletů vychází také z materiálu MŠMT, konkrétně metodického pokynu k zajištění bezpečnosti

a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy čj. 37014/2005-25 vydaného v Praze dne 22. 12. 2005.

Školní výlet můžeme definovat jako výchovně vzdělávací akci třídy, která probíhá mimo sídlo školy, svojí délkou přesahuje počet vyučovacích hodin v daném dni a žáci se nestravují ve školní jídelně. Tyto akce jsou plánovány a zveřejňovány v měsíčním plánu školy. Akce musí být vedením školy písemně schválena na základě žádosti o povolení akce. Ředitel školy následně pověřuje pedagogického pracovníka vedením akce, její organizací, provedením a zhodnocením.

Stránka | 29

Mezi základní povinnosti vedoucího akce patří zejména:

- Před akcí písemně předložit plán výletu.
- Prokazatelným způsobem seznámit žáky s platnými normami pro tento typ akcí a s pro ně vyplývajícími povinnostmi.
- Seznámit s právními normami ostatní pedagogický dozor na akci, také průkazným způsobem.
- Informovat všechny účastníky akce se zásadami poskytování první pomoci.
- Mít s sebou vybavenou lékárničku.
- Písemně informovat rodiče o organizačním zajištění výletu, zajistit písemný souhlas rodičů s účastí jejich dítěte na akci.
- Rodičům a žákům nepřihlášeným na akci předat informace o zajištění výuky v jiné třídě.
- Zajistit vyplnění formulářů cestovních příkazů pro pedagogické pracovníky školy, kteří se akce účastní a předloží k podpisu vedení školy.
- Umožnit telefonický kontakt po dobu konání akce, telefonní číslo školního mobilu uvede rodičům.
- Zajistit seznam žáků s telefonickým kontaktem na rodiče žáků.
- Po skončení výletu vyúčtovat akci, prokazatelným způsobem s ním seznámit zákonné zástupce žáka, vrátit nevyčerpané finanční prostředky.
- Uchovat doklady o vyúčtování.

Školní výlety musejí být personálně zajištěné s ohledem na platné právní předpisy.

Pedagogický dozor tvoří nejméně dva pedagogové na třídu nebo dvě zletilé osoby zdravotně způsobilé a v pracovně právním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem. Zletilé osoby, které vykonávají dozor, musí být řádně poučeny o povinnostech dozoru a ředitel školy o tomto poučení provede písemný záznam, který osoba pověřená dozorem podepíše. Na každých 25 žáků nejméně jedna zletilá osoba, s ohledem na náročnost a charakter činností během výletu. Dozor nad žáky musí být zajištěn po celou dobu konání akce, včetně noci.

Mezi povinnosti zákonných zástupců patří:

- Informovat školu o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh výletu.

Mezi povinnosti žáků patří zejména:

- Dodržovat všechna ustanovení poučení před školním výletem.
- Mít k dispozici svůj průkaz zdravotní pojišťovny nebo jeho kopii.
- Mít oděv a oděvní doplňky, které jsou vhodné k vykonávané sportovní činnosti.

Při přípravě programu výletu a promýšlení aktivit je třeba věnovat pozornost následujícím otázkám.

- Respektují navržené činnosti výkonnost a zdravotní stav žáků?
- Střídají se vhodně činnosti s odpočinkem?
- Odpovídají aktivity aktuálnímu počasí?
- Jaké jsou alternativy programu v případě změn počasí?
- Je všem účastníkům znám postup v případě ztracení žáka?

Zvýšená opatrnost je nutná při návštěvě velkých měst, při přestupech v hromadné dopravě, tedy v situacích, kdy snadno může dojít ke ztrátě žáka. Podle informací policie, žádné oficiální doporučení, jak postupovat, neexistuje, každá instituce či organizace postupuje a radí podle svých zkušeností.

Nejúčinnější, jak těmto stresovým a zbytečným situacím předejít, je prevence. Žáci by měli při hledání hrát vždy tu pasivní roli. Pokud tedy zjistí, že se ztratili, měli by zůstat na místě a čekat, až se pro ně pedagog vrátí. Při hledání, bychom se měli vracet po stejné trase, jakou jsme přišli (www.policie.cz). Vhodné je i používání loga školy na oblečení účastníků nebo jiné volby shodných prvků pro skupinu. S žáky je třeba předem probrat situace, které mohou nastat, například zapomenou vystoupit se skupinou, nenastoupím apod.

Pokud je součástí školního výletu naplánováno koupání, musí být podle Metodického pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, dodržena následující pravidla:

- Koupání se uskutečňuje pouze na vyhrazených místech, kde není koupání zakázáno.
- Ke koupání lze využít vnitřní a venkovní koupaliště, ve kterých je provozovatel povinen ze zákona kontrolovat kvalitu vody. Provozovatel dále zajišťuje úklid odpadu, hygienických zařízení (záchody, sprchy) a dalších ploch koupaliště. Koupání žáků v přírodě musí být přizpůsobeno počasí, fyzické zdatnosti žáků a jejich plaveckým schopnostem.
- Koupání ve volné přírodě v povrchových vodách, které se využívají ke koupání, není pro školy a školská zařízení vhodné. V přírodních nádržích jsou koupající vystaveni ohrožení toxiny sinic, obtížně lze také vymezit prostor ke koupání. Největší nebezpečí při koupání nepřestavuje kvalita vody, ale nedisciplinovanost a přeceňování vlastních schopností, z čehož pramení vážné úrazy nebo utonutí (www.szu.cz).

Bezpečnostní pravidla pro koupání dětí/žáků:

- Žáci se mohou koupat jen za dohledu osoby činné jako dozor.
- Dohled může vykonávat jen osoba, která je schopna poskytnout záchranu tonoucímu.
- Koupat se žáci smějí nejdříve 1 hodinu po hlavním jídle nebo po intenzivním cvičení.
- Pedagogický pracovník osobně předem ověří bezpečnost místa pro **koupání**, přesně vymezí prostor, kde se žáci mohou pohybovat (plavat) a učiní taková opatření, aby měl přehled o počtu koupajících se ve skupině.
- **Na jednoho pedagogického pracovníka je maximálně 10 žáků ve skupině.**

- Osvědčenou praxí je v této desetičlenné skupině, rozdělit plavce do dvojic, kteří se vzájemně hlídají.
- Pro rychlejší kontrolu počtu žáků je vhodné, aby každý žák ze skupiny měl na hlavě kšiltovku ve stejné barvě.
- Na domluvený signál musí žáci okamžitě z vody.

Pro žáky škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je podle paragrafu 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných platí, že v jedné skupině žáků se zdravotním postižením při koupání připadají na jednoho pedagogického pracovníka nejvýše čtyři žáci. (Dandová, 2008)

- Po skončení koupání skupiny žáků a v jeho průběhu pedagogický pracovník kontroluje počet žáků.

Z praxe: Podmíněný trest udělil domácí soud učitelkám pražské základní školy.... za smrt třináctiletého chlapce, který se předloni v červnu utopil v jezírku na školním výletě. Obě ženy se zpovídaly z usmrcení z nedbalosti a obě se proti rozsudku odvolaly. Učitelky byly obviněny z toho, že předloni na školním výletě ve Starém Klíčově na Domažlicku nedávaly dostatečný pozor na třináctiletého chlapce. Ten skočil z mola v zatopeném lomu, ale na hladinu už nevyplaval. Učitelka, která měla nad skákajícími dětmi dozor, si toho nevšimla, upozornily ji až ostatní děti. Dítě vytáhl z vody až přivolaný provozovatel areálu. I když se chlapce podařilo oživit, utrpěl těžké poranění mozku a po půl roce v kómatu zemřel. Učitelkám nejdříve hrozilo až šestileté vězení. (Zdroj: 17. 4. 2015 novinky.cz)

K zamyšlení:

- Uvažujte, jaké okolnosti vzniku této tragédie mohly být u soudu řešeny.

Vlastní poznámky:

7 Dopravní bezpečnost ve školní praxi

Úvod

Stránka | 33

Před prostudováním následujícího textu si prosím znovu uvědomte fakt, že učitel je za každé situace zodpovědný za svoje žáky a že svou specifickou profesní přípravou zaručuje pocit bezpečí nejenom pro žáky ve škole, ale i pro jejich rodiče, kteří do učitele plně vkládají svoji důvěru. Text velmi stručně přibližuje základy dopravní bezpečnosti dětí ve školách, zaměřuje se zejména na situace zajištění bezpečnosti žáků a studentů při akcích pořádaných školou mimo prostory školy (návštěva muzeí, koncerty...). Seznamuje s postupem činnosti učitele při pohybu po pozemní komunikaci a přepravě veřejnou dopravou.

Cíl kapitoly:

Po prostudování textu by si účastníci měli uvědomit:

- Nutnost soustavného vzdělávání v oblasti bezpečnostního povědomí jako součást profesních kompetencí učitele.
- Nutnost znalosti pravidel pro zajištění bezpečnosti žáků při přepravě žáků v městské hromadné dopravě a při pohybu žáků po pozemní komunikaci.

7.1 Základní legislativa a informační zdroje

V textu uvedené zásady dopravní bezpečnosti vycházejí z platné legislativy, především zákona č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích v aktuálním znění. Dále § 29 zákona č. 561/2004Sb. školského zákona týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví ve školách a školských zařízeních. Vyhláška č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky § 1-3, vyhláška č. 55/2005Sb, o podmínkách organizace a financování soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání (§ 7). Organizování sportovních turistických kurzů se věnuje § 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb. Organizace výletů a exkurzí se řídí ustanoveními zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a jeho prováděcí vyhlášky č.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

106/2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. Základní informace k problematice lze čerpat z portálu Bezpečné cesty.cz.

Uvědomte si, že za bezpečnost žáků při akcích organizovaných školou mimo budovu školy, zodpovídá příslušný pedagogický pracovník. Škola je povinná zajistit poučení žáků a jejich podrobné instruování o možném ohrožení zdraví a bezpečnosti a to formou, která je přizpůsobena jejich rozumovému vývoji tak, aby bylo zřejmé, že dítě ví, co se po něm žádá. Škola má povinnost připravit vnitřní směrnice pro tyto akce a vaší povinností je se s nimi seznámit a postupovat podle nich.

Stránka | 34

7.2 Chůze po chodníku, pozemní komunikaci, přecházení pozemní komunikace

Situace z praxe: V průběhu pedagogické praxe budete s fakultním učitelem doprovázet žáky do muzea. V ranní dopravní špičce povedete žáky nejdříve pěšky na veřejnou dopravu. Budete několikrát přecházet rušnou silnici. S žáky budete přestupovat. Ujasněte si všechna pravidla pro tyto situace.

Chůze po chodníku, pozemní komunikaci

Skupina žáků jde po chodníku, nejvýše ve dvojstupu, po jeho pravé straně. Pokud doprovází žákovský kolektiv dvě dospělé osoby (pedagog nebo vedením školy pověřená a poučená osoba), jde vždy jedna taková osoba vpředu a druhá vzadu. Jestliže doprovází žákovský kolektiv pouze jedna dospělá osoba, určí druhého vedoucího z řad žáků, který jde poslední. Pokud je chodník uzavřen, přejdeme na druhou stranu ulice (na druhý chodník).

Pokud není možné jít po chodníku, je školní třída brána jako organizovaný útvar chodců a musí jít při **pravém** okraji vozovky. Toto pravidlo se nevztahuje na skupinu předškolních dětí. Děti v mateřské škole jsou na pozemní komunikaci považovány za organizovanou skupinu chodců a chodí výhradně po chodníku či stezce pro chodce. Pokud se organizovaná skupina dětí předškolního věku pohybuje po pozemní komunikaci, musí jít co nejvíce při **levém** okraji vozovky či po krajnici. Organizovaný útvar chodců musí být za snížené viditelnosti označen

vpředu po obou stranách neoslňujícím bílým světlem a vzadu po obou stranách neoslňujícím červeným světlem. Označení světly může být nahrazeno oděvními doplňky s označením z retroreflexního materiálu.

Zvláštní rizika představuje pro žáky používání mobilů (hraní her, esemeskování) a sluchátek. Při poslechu hlasité hudby žáci neslyší, co se kolem nich děje. Po chodníku se mohou pohybovat vozidla údržby, hasiči, sanitka apod.

Stránka | 35

Dopravní nehoda, která se stane na silnici, může mít dopad i na dění na chodníku, proto je nezbytné neustále sledovat dění kolem sebe. Nepoužívání mobilů a sluchátek při přesunu školní skupiny, musí být součástí poučení žáků před akcí. Zvláštní rizika hrozí žákům v zimě, zejména neudržované a namrzlé chodníky. Pozor je třeba dát i na padající sníh a led ze střech domů.

Přecházení pozemní komunikace

Při přechodu pozemní komunikace s žáky volíme vždy nejvhodnější místa pro přecházení. Světly řízené přechody, vyznačené přechody pro chodce ev. přecházíme mimo přechod.

Při přechodu na světly řízeném přechodu nebo vyznačeném přechodu pro chodce dodržujeme základní pravidla při přecházení. Před vstupem do silnice je nutné navázat s řidičem oční kontakt. Získáme tak jistotu, že nás řidič vidí a zastaví. Je třeba se rozhlížet vlevo, vpravo a zase vlevo před přecházením a současně po celou dobu přecházení. Přecházíme po pravé části přechodu pro chodce, rychle, ne však zbrkle, neutíkáme. Nelze se spoléhat **na přednost na přechodu, absolutní přednost chodců na přechodu pro chodce neexistuje!** Pokud při přecházení vozovky na přechodu se semaforý naskočí červené světlo (přičemž útvar chodců ještě nestihl dokončit přecházení a je např. jen v půli přecházené vozovky), nikdy se nevracíme zpět na chodník, odkud jsme vyšli. Urychleně dokončíme přecházení na druhou stranu a očním kontaktem se ujistíme, že nás řidič registruje. Toto pravidlo je důležité zejména při přecházení vícepruhové silnice. Vozidla s právem přednosti v jízdě (sanitky, hasiči a policie) mají vždy přednost. Přednost před chodci má také tramvaj, a to vždy, i když je chodec na přechodu pro chodce.

Pokud vozovku přecházíme mimo přechod pro chodce, je nutné přecházet nejkratší cestou, tj. kolmo k její ose. Přecházíme jen na přehledných místech a velmi opatrně. Nikdy nepřecházíme v

nepřehledných úsecích silnice, jakými jsou např. zatáčka nebo horizont. Vedoucí skupiny (pedagog) může při přecházení vozovky zastavovat přijíždějící vozidla. Znamení k zastavení vozidel se provádí vztyčenou paží nebo používáním terčíku.

7.3 Přeprava veřejnou dopravou nebo objednaným dopravním prostředkem

V dopravním prostředku za pořádek ve vozidle (metru, tramvaji, vlaku, autobusu), kterým se přesunují žáci, nese plnou odpovědnost jejich vedoucí tedy učitel. Žáci musí nastupovat a vystupovat vždy organizovaně, co nejrychleji a nejbezpečněji, vždy pohromadě. Zbytečně se nezdržujeme na nástupních ostrůvcích. Při čekání ověřujeme, že žáci nestojí blízko silnice nebo trati a věnují pozornost okolnímu dění.

Při nástupu mají vždy přednost vystupující. Je třeba udělat prostor pro vystoupení na zastávce nebo ostrůvku. Nikdy nenastupujeme a nevystupujeme na poslední chvíli. Při jízdě učitel nedovolí žákům, aby pobývali v blízkosti dveří, vykláněli se z oken, přecházeli z vagónu do vagónu apod. Žáci se za jízdy MHD pevně drží. (Pád může ublížit i ostatním cestujícím). Při přestupu mezi dopravními prostředky, před nástupem a výstupem provádíme kontrolu počtu žáků.

Po výstupu žáků z prostředku MHD (autobus, tramvaj atd.) počkáme na chodníku, tramvajovém ostrůvku atd. až do chvíle, kdy dopravní prostředek odjede a máme tak přehled o dopravní situaci po celé šíři silnice. Nikdy nepřecházíme na druhou stranu ještě před odjezdem dopravního prostředku ze zastávky. Zcela nepřípustné je přebíhání na druhou stranu silnice před nebo za autobusem ještě před jeho odjezdem ze zastávky.

Při přepravě žáků objednaným dopravním prostředkem na základě smlouvy mezi školou a dopravcem se řídíme pokyny dopravce. Žáci při cestě dálkovým autobusem vždy sedí a jsou připoutáni bezpečnostními pásy. Každá přepravovaná osoba musí sedět na samostatném sedadle.

Závěrem k doplnění této problematiky citace stanoviska Ministerstva dopravy (Ministerstvo dopravy, Odbor provozu silničních vozidel a Odbor agend řidičů) na školní akce (výlety atd.).

„Podle § 6 odst. 1 písm. g) zákona o silničním provozu je řidič motorového vozidla povinen zejména poučit osoby starší 3 let nebo osoby je doprovázející přepravované ve vozidle kategorie M3 (autobusu), které je vybaveno zádržným bezpečnostním systémem (bezpečnostním pásem), o povinnosti použít zádržný bezpečnostní systém, pokud tato informace není zajištěna jiným způsobem
(např. viditelným symbolem nebo nápisem)

Podle § 9 odst. 1 písm. a) zákona je přepravovaná osoba povinna být za jízdy připoutána na sedadle bezpečnostním pásem, pokud jím je sedadlo povinně vybaveno, tato povinnost neplatí pro osobu starší 18 let a menší než 150 cm a osobu, která tak nemůže učinit ze zdravotních důvodů na základě lékařského potvrzení. Lze pouze doporučit, aby řidič tuto povinnost vhodným způsobem slovně doplnil. Jeho odpovědnost je třeba vyžadovat, pokud chybí ve vozidle viditelné symboly nebo nápisy. Jinak je odpovědnost za nesplnění povinnosti být připoután bezpečnostním pásem nutno přičítat přepravované osobě.

Vlastní poznámky:

8 Biologická rizika

Úvod:

Následující text pojednává o zvýšených hygienických nárocích v souvislosti s doporučením MŠMT uvedeným v manuálu “ PROVOZ ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ VE ŠKOLNÍM ROCE 2020/2021 VZHLEDEM KE COVID-19. Kapitola je součástí modulového materiálu „Proškolení před pedagogickými praxemi.“ Před prostudováním následujícího textu si prosím znovu uvědomte fakt, že učitel je za každé situace zodpovědný za svoje žáky, a že svou specifickou profesní přípravou zaručuje pocit bezpečí nejenom pro žáky ve škole, ale i pro jejich rodiče, kteří do učitele plně vkládají svoji důvěru. Text velmi stručně přibližuje základní hygienické požadavky kladené na studenty při konání pedagogické praxe.

Cíle kapitoly:

Po prostudování textu byste si měli uvědomit:

- Nutnost dodržování hygienických pravidel zaváděných v návaznosti na protiepidemická opatření.
- Osobní zodpovědnost při poskytování prohlášení o neexistenci příznaků onemocnění Covid-19

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy společně s ministerstvem zdravotnictví vydalo tzv. manuál “PROVOZ ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ VE ŠKOLNÍM ROCE 2020/2021 VZHLEDEM KE COVID-19“. Manuál je určen zejména vedoucím pracovníkům všech škol a školských zařízení zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení a slouží jako pomůcka při organizaci poskytování vzdělávání a školských služeb ve školním roce 2020/2021.

Od 1. září 2020 se předpokládá zavedení plošné povinnosti nošení ochranných prostředků dýchacích cest v prostředcích hromadné dopravy a ve vnitřních veřejných prostorách, a to mimořádným opatřením Ministerstva zdravotnictví. Další pravidla v této oblasti mohou být

zaváděna v návaznosti na protiepidemická opatření uvedená u příslušného stupně pohotovosti v oblasti ochrany veřejného zdraví – tzv. semafor, v návaznosti na protiepidemická opatření uložená místně příslušnou krajskou hygienickou stanicí, případně na celostátní úrovni Ministerstvem zdravotnictví. (<https://koronavirus.mzcr.cz/wp-content/uploads/2020/07/Stupne-pohotovosti-v-oblasti-ochrany-verejneho-zdravi.pdf>.)

Je povinností studenta na pedagogické praxi dodržovat pravidla nastavená konkrétní školou vyplývající z tohoto manuálu.

Před zahájením pedagogické praxe je student povinen odevzdat potvrzení o neexistenci příznaků onemocnění Covid-19. (viz příloha)

ZÁKLADNÍ HYGIENICKÁ PRAVIDLA STANOVENÁ MINISTERSTVEM ZDRAVOTNICTVÍ:

- Dodržování zásad osobní a provozní hygieny.
- Ochrana úst a nosu (roušky, respirátory) a řádná respirační hygiena v závislosti na protiepidemických opatřeních uvedených u příslušného stupně pohotovosti v oblasti ochrany veřejného zdraví – tzv. semafor.

Při příjezdu studentů či pedagogických pracovníků ze zahraničí se doporučuje řídit pravidly nastavenými semaforem, který stanoví seznam zemí podle míry rizika nákazy a pravidla z toho vyplývající (viz <https://koronavirus.mzcr.cz/seznam-zemi-podle-miry-rizika-nakazy>.)

Studentovi s přetrvávajícími příznaky infekčního onemocnění, které jsou projevem chronického onemocnění, včetně alergického onemocnění (rýma, kašel), je umožněn vstup do školy pouze v případě, prokáže-li, že netrpí infekční nemocí. Pokud u žáka/studenta přetrvávají příznaky jako rýma a kašel, které jsou projevem alergického nebo chronického onemocnění, potvrzuje tuto skutečnost praktický lékař nebo lékař pro děti a dorost.

9 Mimořádné události, přírodní vlivy a havárie

Úvod:

Následující kapitola pojednává o vybraných mimořádných událostech způsobených přírodními vlivy a haváriím, které mohou nastat na zotavovacích akcích, ale i v běžném režimu školy.

Stránka | 40

Cíle kapitoly:

Po prostudování textu budete znát:

- Jak se chovat při bouřce, silném větru, bleskových povodních.
- Povinnosti učitele pro zajištění bezpečnosti žáků v případě ukrytí ve škole.

Po prostudování textu byste si měli uvědomovat:

- Možnost vzniku náhlé mimořádné události
- Důležitost zahrnutí bezpečnostních pravidel a doporučení jako prioritní oblast plánování zotavovacích akcí.

Následující kapitola je věnována vybraným mimořádným událostem, se kterými se může pedagog setkat při výkonu své profese, zejména při školních výletech, pobytových akcích (školy v přírodě), výjezdy do zahraničí organizované školou atd.

Mimořádnou událostí, podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, se rozumí **škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.**

Z analýzy proběhlých mimořádných událostí vyplývá, že většina mimořádných událostí vyvolává tzv. dominový efekt, tedy současné působení mnoha jevů najednou. Například povodeň může způsobit půdní sesuv s následnými škodami na produktovodech spjatých s únikem toxických látek.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Z praxe: V roce 2013 přívalové deště na začátku června, ojediněle později v létě, např. také začátkem srpna, společně s lokálními záplavami vyvolaly také sesuvy na svazích. Stav nebezpečí byl vyhlášen na území sedmi krajů v Čechách, včetně města Prahy.

(zdroj <https://www.mzp.cz>)

Mimořádné události lze rozdělit do tří skupin:

- a. Mimořádné události způsobené přírodními vlivy (povodně, zemětřesení, sesuvy půdy, lesní požáry, tornáda).
- b. Havárie (chemické, radiační, ropné).
- c. Antropogenní mimořádné události (teroristické činy, zhářství).

Informace o charakteru možného ohrožení, o připravených záchranných a likvidačních pracích a ochraně obyvatelstva při vzniku mimořádné události, poskytují občanům příslušné obecní úřady. Pokud ke vzniku mimořádné události dojde v průběhu vyučování ve škole, získá učitel tyto informace od svého zaměstnavatele. V případě, že je učitel s žáky na akci pořádané školou mimo budovu školy, lze aktuální informace získat na příslušném obecním úřadě, na webových stránkách příslušných institucí a na webových stránkách záchranných složek.

Při akcích pořádaných školou mimo budovu školy, jako jsou výlety, exkurze, školy v přírodě, je vždy dobré předem si zjistit dostatek informací o místě, kam s žáky jedeme a preventivně sledovat stránky Českého hydrometeorologického ústavu, který přináší přehled výstražných informací spjatých s počasím. (www.portal.chmi.cz)

V případě hrozby nebo vzniku mimořádné události je obyvatelstvo varováno prostřednictvím varovného signálu „Všeobecná výstraha“. Tento signál je vyhlášován kolísavým tónem sirény po dobu 140 vteřin a může zaznít třikrát po sobě v cca tříminutových intervalech. Po tomto signálu bezprostředně následuje mluvená tísňová informace, kterou se sdělují obyvatelstvu údaje o bezprostředním nebezpečí vzniku nebo již nastalé mimořádné události a opatření k ochraně obyvatelstva. V ČR existuje pouze jeden varovný signál, a to „Všeobecná výstraha“. Další signály slouží ke specifickým účelům („Požární poplach“ a „Zkouška sirén“).

9.1 Mimořádné události způsobené přírodními vlivy

Riziko těchto událostí hrozí především na zotavovacích akcích krátkodobých, trvajících méně než pět dnů, například školní výlety a dlouhodobých jako jsou školy v přírodě, sportovní kurzy a další. Pro potřeby textu jsou vybrány následující situace: bouřka, silný vítr, vichřice, povodně.

Situace způsobené přírodními živly lze obtížně předvídat. Přesto i v těchto situacích platí, že vždy je lepší těmto situacím preventivně předcházet, než je řešit. Účinnou prevencí je pečlivé plánování místa výletu, zjištění informací o bezpečnosti místa pečlivé plánování aktivit s ohledem na fyzickou a rozumovou vyspělost žáků. Jak již bylo řečeno, je důležité sledovat předpověď počasí a systém výstrah na stránkách Českého hydrometeorologického ústavu pro danou lokalitu. Zjistit si dostatek informací o místě kam s žáky jedeme, informovat se i na místním úřadě. Osobní znalost místa je vždy výhodou. Zásadní pozornost je třeba věnovat výběru místa ubytování. I přes pečlivou přípravu při pobytu v přírodě může dojít k rychlé změně počasí, proto bychom měli vědět, jak se chovat při atmosférických poruchách, mezi které patří bouřka, silný vítr, bleskové povodně.

Chování za bouřky

Pokud jsme s žáky v budově, chrání budovu před bleskem bleskosvod, který se umísťuje na nejvyšší bod budovy a je spojený silným vodičem se zemí.

Pro chování za bouřky v budově platí následující zásady:

- zavřít okna,
- zdržovat se uprostřed místnosti na suchém místě, dále od kamen, vodovodu,
- elektrického vedení, zásuvek, elektrických spotřebičů,
- nemanipulovat s elektrickými přístroji, vypnout je ze sítě,
- nesahat na zařízení koupelen, kovové vodovodní a odpadové trubky mohou vést elektrinu,
- nepouštět vodu.

Dobře chránění jsme za bouřky také v hromadných dopravních prostředcích (tento jev se nazývá Faradayova klec). Platí zásada neotvírat okna, nenahýbat se z oken. Pokud jsme v autě, tak z auta nevystupujeme, necháváme zavřená okna a dveře auta.

Pokud nás bouřka s žáky zastihne ve volném prostoru, je nezbytné ihned přerušit prováděné činnosti a snažit se vyhledat spolehlivý úkryt. Zcela nevhodným úkrytem jsou malá stavení bez hromosvodu nebo velká stavení s porušenou statikou. Nikdy se neschováváme pod osaměle stojící stromy, snažíme se úplně vyhnout vyvýšeným místům a volným otevřeným prostranstvím. Pokud se tak stane, vyhledáme příkop nebo prohlubeň a v podřepu s nohama u sebe přečkáme bouřku.

Velké riziko zasažení bleskem hrozí pod skalními a půdními převisy a v blízkosti vodních ploch. Pokud je možnost ukrýt se v jeskyni, nikdy nezůstáváme blízko u vchodu do jeskyně, ale snažíme se jít co nejhlouběji.

První pomoc při úrazech bleskem je stejná jako při úrazech způsobených elektrickým proudem a při popáleninách. Často je nezbytné použít umělé dýchání, srdeční masáž a protišoková opatření.

Chování při silném větru

Silný vítr dosahuje podle Beaufortovy stupnice 40-49 km/h (11 – 13,6 m/s). V případě vichřice se jedná o rychlost větru 103-114 km/h (28,6 – 31,6 m/s). Je-li vydána výstraha před silným větrem, je vhodné sledovat zprávy a upravit plánované aktivity s žáky podle předpovědi. Pokud je to možné, přečkáme silný vítr v uzavřených budovách nebo naopak na zcela volném prostranství.

Pro chování za silného větru v budově platí následující zásady:

- Zavřít okna a dveře.
- Venku upevnit nebo uklidit předměty, které by mohl vítr odnést.

Pro chování za silného větru mimo budovu platí následující zásady:

- Nepobývat v blízkosti větších stromů,
- Omezit pohyb v okolí vyšších budov ve městě,
- Dávat pozor na možnost pádu elektrického vedení.

Stránka | 44

Chování při povodních

- dodržujeme pokyny obecního úřadu. Pokud je neobdržíme a máme-li málo času, okamžitě se přesuneme na nejbližší vyvýšené místo, které nebude zaplaveno vodou,
- v případě nařízené evakuace dodržujeme zásady pro opuštění bytu (domu),
- obecně platí, při povodních nechodíme do níže položených míst, které mohou být zatopeny, neprojíždíme již zaplavená místa na kole ani automobilem,
- neprovozujeme vodní sporty.

Ochrana před bleskovými povodněmi

Bleskové povodně vznikají v důsledku přívalových srážek v průběhu několika minut. Mohou postihnout jakoukoliv oblast, zaplavit i území, v jehož blízkosti se nenachází žádný vodní tok, nebo i obydlí stojící na stráni. Těžko se dají s úplnou přesností předpovědět.

Jedinou ochranou v tomto případě je snažit se okamžitě opustit ohrožený prostor a vystoupat na nejvyšší místo v terénu. Je-li více času, je nezbytné se řídit pokyny zasahujících složek či obecního úřadu.

9.2 Havárie, únik nebezpečných látek

Riziko výskytu havárií s únikem nebezpečných látek je závislé především na lokalitě, ve které je škola nebo pobyt umístěn, popř. kde je uskutečněn výlet. Pojmem havárie jsou označovány mimořádné události, které mohou vzniknout poruchou na technickém zařízení, nedodržením technologických postupů nebo selháním lidského faktoru, teroristické útoky.

Při havárii začnou do okolí unikat chemické látky, které svými účinky ohrožují zdraví a životy obyvatel, ale také poškozují životní prostředí.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Další nebezpečí představuje vlaková a automobilová doprava, kdy může dojít k nehodě s únikem nebezpečné látky. Z tohoto důvodu nás může havárie s únikem nebezpečné látky potkat v podstatě na jakémkoli místě, kde vede dopravní síť.

K úniku nebezpečných látek může dojít také přímo ve škole, například v chemické laboratoři.

Unikající látka neohrožuje pouze osoby vyskytující se v bezprostřední blízkosti havárie, ale i obyvatelstvo v okolí. Ohrožení je dáno fyzikálními, fyzikálně-chemickými, chemickými a toxikologickými vlastnostmi unikající látky. Při haváriích se také uplatňuje reaktivita látek, která způsobuje vznik dalších nebezpečných látek.

Největší ohrožení pro člověka představuje únik plynů nebo par látek, které jsou hořlavé, výbušné nebo jedovaté. Při haváriích se také uplatňuje reaktivita látek.

Jak se správně chovat při havárii

Dříve, než budou uvedeny pokyny pro chování v případě úniku nebezpečných látek, je nutné si uvědomit základní fakt. Každý únik nebezpečných látek je individuální událostí a chování v dané situaci odpovídá konkrétní situaci.

Platí obecná zásada:

- Nikdy se nepřibližovat k místu havárie, žáky odvést co nejdále od místa havárie.

Pokud k havárii došlo mimo budovu školy a škola je umístěna v zasažené oblasti, konkrétní pokyny pro školu vydá velitel zásahu, který situaci řeší. Škola informaci o mimořádné události dostává od složek IZS, od místní samosprávy nebo prostřednictvím sirén. Do obdržení pokynů platí obecná zásada nepřibližovat se k místu havárie, zavřít okna a dveře. O následných pokynech rozhoduje velitel zásahu v kontextu konkrétní události.

Mohou nastat například tyto varianty:

- Vyhledat úkryt ve vyšších patrech nejbližších budov (většina plynů a par se po haváriích drží při zemi) /zůstat v místnostech odvrácených od místa havárie, nikdy nesestupovat do míst pod úroveň terénu.
- Zamezit proudění vzduchu (uzavřít okna, dveře, vypnout ventilaci a klimatizaci, utěsnit skuliny okolo oken a dveří lepicí páskou, plastovými materiály, textilem a podobně)
- Co nejdříve se snažte zjistit, jaký druh nebezpečí hrozí.

V případě rozsáhlé mimořádné události se vše důležité dozvíte z televize a rádia – především ČT 1 a ČRo 1 - Radiožurnál, popř. z obecního rozhlasu nebo od zasahujících záchranářů.

Budovu opustit nebo neopouštět, ukrýt v budově?

- Pokud se s žáky nacházíme mimo budovu školy (např. na výletě) a poblíž není žádný úkryt, co nejrychleji ohrožené místo opustíme s ohledem na směr větru. Podle možností použít prostředky improvizované ochrany očí, dýchacích cest a povrchu těla, minimálně zakrýt dýchací cesty kapesníkem či textilií navlhčené vodou.
- Pokud k úniku nebezpečné látky došlo ve škole, do příjezdu složek IZS, se žáky snažíme dostat co nejdále od místa havárie. Pokud se unikající látka rozšířila i do prostoru evakuační cesty, použijeme prostředky individuální ochrany např. svetry, mikiny, pomocí kterých je možné chránit jak dýchací cesty, tak celý povrch těla.

Školní budovu mohou žáci opustit nebo se v ní ukrývat pouze na základě pokynu složek integrovaného záchranného systému.

Vzhledem k tomu, že se jedná o jiný druh ohrožení, uvedené činnosti nenahrazují postupy stanovené Policií České republiky pro případ tzv. aktivního střelce!

K zamyšlení:

- *Uvažujte o postupu činností školy, při řešení modelové situace havárie cisterny přepravující nebezpečné látky, které se po havárii uvolnily do ovzduší. Havárie se odehrála v blízké vzdálenosti od školy.*

10 Mimořádné situace, útok aktivního střelce

Úvod

Stránka | 47

Následující kapitola se věnuje mimořádné situaci antropogenního charakteru, a to útoku aktivního střelce ve škole. Ihned v úvodu je potřeba zmínit, že je základní chybou domnívat se, že k uvedené situaci v prostředí české školy nemůže dojít. Problematika aktivního střelce je zcela řešena Policií ČR. Je však nutné, abyste se s tímto fenoménem, který rozhodně není produktem dnešní doby, seznámili, neboť informovanost v této oblasti je nezbytnou součástí tvorby bezpečnostního povědomí pedagoga. Informace o této problematice jsou rozděleny do dvou částí. Nejprve jsou uvedena základní fakta k problematice, rizikové prvky, které lze ve školním prostředí zaznamenat. Následuje doporučený postup v případě útoku střelce, k němuž je nezbytné shlédnout i video v e-learningu.

Cíl kapitoly:

Po prostudování textu by si účastníci měli uvědomit:

- Nutnost soustavného vzdělávání v oblasti bezpečnostního povědomí jako součást profesních kompetencí učitele.
- Připustit si fakt, že kromě běžných rizik mohou nastat i mimořádné situace a že zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a studentů patří k základním povinnostem učitele a je nezbytným předpokladem k rozvoji dalších činností ve škole.
- Při setkání s rizikovou či krizovou situací informovaný člověk reaguje vždy lépe.

10.1 Základní fakta k problematice

Útok tzv. aktivního střelce v policejní terminologii označovaný termínem „AMOK“ je specifický typ ozbrojeného útoku, při kterém útočí nejčastěji jednotlivci. Jejich cílem je v co nejkratší době zabít co nejvíce lidí, bez určitého vzorce výběru obětí. Záměrně si vybírají místa s vysokou koncentrací osob (obchodní centra, náměstí, dopravní uzly, turisticky vyhledávané cíle ...). K útoku využívají

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

různé druhy zbraní (střelné, bodné, výbušniny, vozidla ...). Neberou rukojmí, nevyjednávají. Stejná taktika je často využívána také při teroristických útocích!

K nejznámějším útokům aktivních střelců v ČR patří:

- 1973 – Olga H. najela záměrně nákladním vozidlem Praga RN na zastávku v ulici Milady Horákové v Praze. Na místě 8 lidí zemřelo a 12 bylo zraněno.
- 2005 – Viktor K (označovaný jako lesní vrah) v lesích na Brněnsku a Kladensku zastřelil 3 náhodně vybrané lidi na procházce. Plánoval střelbu v pražském metru.
- 2015 – střelba v restauraci Družba v Uherském Brodě. Útočník Zdeněk K. ze dvou legálně držených střelných zbraní zastřelil postupně 8 lidí, nakonec spáchal sebevraždu.

Stránka | 48

K nejznámějším útokům aktivních školních střelců v ČR patří:

- 2009 – student gymnázia v Novém Bydžově plánoval bombový útok ve škole. Shromažďoval informace o domácí výrobě výbušnin, měl itinerář s časy a místem rozmístění výbušnin po škole. Chtěl natočit video na rozloučenou a po činu chtěl spáchat sebevraždu.
- 2014 – Barbora O. útočila ve SŠ ve Žďáru nad Sázavou na studenty a zasahující policisty. Použila útočný vojenský nůž, se kterým jednoho studenta usmrtila, dále vážně zranila dvě studentky a policistu.

Základní fakta o AMOKu:

- Z 300 případů aktivního střelce je 100 školních. K dalším ohroženým místům patří nemocnice, letiště, metro, ulice, náměstí a nákupní centra.
- Záleží na typu školy, na jaké dochází k útoku. Na středních školách jsou pachatelé nejčastěji absolventi nebo vyloučení studenti, případně studenti školy, pachatelé na základních školách většinou nemají ke škole vztah
- Neexistuje typický pachatel a typický motiv pro tento útok

U pachatelů těchto útoků lze doložit následující rizikové prvky. Tento výčet však neznamena, že pokud se jedno nebo více charakteristik jednání vyskytne, neznamena to identifikaci s daným jevem, ale v každém případě takový typ jednání vyžaduje pedagogovu pozornost a spolupráci se školním případně školským poradenským zařízením.

- 1) Nebezpečné komentáře („kdybych mohl zabít co nejvíce lidí“)
- 2) Obdiv ke zbraním
- 3) Určitá zvláštnost (fyzická, emocionální, sociální)
- 4) Reaktivní chování (problém u jiných)
- 5) Tichý, nevýrazný, nenápadný – osamělý
- 6) Není přímo fyzicky agresivní
- 7) Verbální nenávisť, psaní deníků, zájem o násilí
- 8) Sklon obviňovat okolí za své neúspěchy
- 9) Přestupky
- 10) O svých úmyslech dopředu mluví ve škole
- 11) Záliba v morbidních věcech
- 12) Paralelní život

10.2 Doporučený postup v případě útoku

V případě, že by došlo k situaci útoku aktivního střelce, a to nejen ve škole, je třeba postupovat podle následujících doporučení. Postup je zcela odlišný od reakce v případě požáru!

Pro snadnější porozumění uvedeným doporučením shlédněte nejprve informační video Policie ČR dostupné na <http://www.policie.cz/policie-cr-videogalerie.aspx> v sekci preventivní videa, video s názvem „ Utíkej, schovej se, bojuj!“ nebo přímo na adrese: <https://www.youtube.com/watch?v=3Ierde6f9A0&index=4&list=PL7q4z0ZRpaLByRs->

Doporučení Policie ČR určené školám, žákům a studentům v případě útoku

Management školy

- Uzamčení v pracovně
- Komunikace s krizovou linkou

Učitelé a žáci

- Dostat se z místa útoku, z hlavních chodeb
- Utíkat
- Uzamknout vstupní dveře
- Ustoupit od dveří, lehnout si na zem, ke stěně
- Zatáhnout žaluzie
- Ticho (mobily, technika)
- Varování ostatních (systém tichého alarmu, heslo)
- Zákaz shromažďování
- Informovat policii

Postup po útoku

- Policejní intervence, psychologická pomoc
- Hovořit s dětmi, situaci nezlehčovat ani nedramatizovat
- Nebudovat žádné „pomníčky“ připomínající událost

10.3 Prevence

- Zvyšování bezpečnostního povědomí všech, seznámení učitelů s problematikou (Den bezpečnosti ve spolupráci s IZS, zapojení rodičů)
- Bezpečnostní režim ve škole (autorizace vstupu, označení osob oprávněnosti pohybu, bezpečný objekt uvnitř školy, označení místností, pater, chodeb)
- Krizové plány (izolace informací, komunikace s rodiči, médii)
- Systematická práce na pozitivních vztazích ve škole
- Etická – hodnotová výchova, mediální (negativní vliv médií „pachatel mediální hvězda“)
- Věřit instinktům
- Příprava na zátěžové situace
- Nebýt lhostejný

Stránka | 51

10.4 Závěrečné shrnutí:

Vlastní zpracování uvedených informací vyžaduje hlubší zamyšlení nad celou problematikou. Je třeba si uvědomit profesní a lidskou zodpovědnost pedagoga za své žáky. Ujistit žáky o připravených postupech školy pro případ vzniklé situace. Hovořit s žáky o nutnosti vnímání negativních signálů a cíleně pracovat na utváření pozitivních vztahů ve škole. Uvědomte si, že je nutné se neustále vzdělávat v bezpečnostní problematice a připustit si myšlenku možného nebezpečí. Závěrem je třeba říci, že každý případ aktivního střelce ve škole je individuální, ale informovaný člověk reaguje v zátěžové situaci lépe.

Vlastní poznámky:

Stránka | 52

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

projekt
pregraduální
vzdělávání

11 Specifika a kontrolní seznamy pro jednotlivé stupně škol

11.1 MŠ

Stránka | 53

Vysoké nároky na znalost bezpečnostní problematiky jsou pro učitele v mateřské škole odůvodněné. Specifická věková skupina dětí ve věku tří až šesti let a postupné začleňování dvouletých žáků do předškolního vzdělávání, představuje bezpečnostní riziko. Dosažený fyzický a mentální věk neumožňuje dětem v případě vzniku mimořádné situace samostatný úsudek a rozhodování. Reakce dětí se řídí reakcí učitele. Správnost reakce učitele na vzniklou mimořádnou událost je rozhodující pro záchranu životů a minimalizaci následků takovéto události. V případě přístupu učitele k situacím běžných rizik, zejména nedostatků hygienických návyků u dětí a riziku vzniku úrazu, je učitel pro děti vzorem. Děti napodobují chování učitele. Do bezpečnostních kompetencí učitele v mateřské škole patří tedy především znalost a odhad potřeb žáků MŠ, respekt k individuálním potřebám žáků MŠ a zhodnocení úrovně rozvoje dětí vzhledem k druhu prováděných činností.

Kontrolní seznam je pomocným nástrojem pro sebehodnocení bezpečnostního povědomí studenta před nástupem na pedagogickou praxi. Umožňuje zaměřit pozornost studenta na vybrané moduly kurzu. Otázky uvedené v kontrolním seznamu jsou zaměřeny na výkon pedagogické praxe při studiu. Nenahrazují tedy bezpečnostní proškolení učitele při výkonu povolání. Odpovědi na otázky uvedené v kontrolním seznamu jsou v základním rozsahu uvedeny v textu jednotlivých modulů.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Kontrolní seznam otázek pro učitele MŠ	ANO	NE
Běžná rizika		
Vím, kde najdu informace (znění předpisů) pro zajištění bezpečnosti žáků?		
Znám pravidla pro nakládání s osobními údaji žáků?		
Znám povinnosti spjaté se systémem dozorů nad žáky?		
Znám pravidla pro konání akcí mimo školu?		
Vím, jak postupovat v případě úrazu žáka?		
Vím, kde je umístěna ve škole lékárnička?		
Znám pravidla pro pohyb skupiny předškolních žáků na chodníku?		
Znám pravidla pro pohyb skupiny předškolních žáků na pozemní komunikaci?		
Znám pravidla pro přecházení pozemní komunikace s žáky?		
Znám pravidla pro přepravu žáků veřejnou dopravou?		
Znám pravidla pro přepravu žáků objednaným dopravním prostředkem?		
Vím jak postupovat v případě zajištění školního výletu?		
Vím jak postupovat v případě zajištění školy v přírodě?		
Mimořádné události		
Znám čísla tísňových volání?		
Vím, jak jsou vyznačeny směry úniku osob a nouzový východ?		
Znám požární evakuační plán?		
Znám pravidlo utíkej, schovej se, bojuj?		
Vím, jak se chovat za bouřky a silném větru ve volném prostranství?		
Vím, jak se chovat při bleskových povodních?		
Vím, jak se chovat v případě havárie s únikem nebezpečných látek?		

11.2 1. stupeň ZŠ

Vysoké nároky na znalost bezpečnostní problematiky jsou pro učitele na prvním stupni základní školy a základní školy speciální odůvodněné. Specifická věková skupina žáků ve věku šesti až dvanácti let v podmínkách inkluzivního vzdělávání, představuje zvýšené bezpečnostní riziko. Dosažený fyzický a mentální věk neumožňuje žákům v případě vzniku mimořádné situace zcela samostatný úsudek a rozhodování. Reakce žáků se řídí chováním učitele. Správnost reakce učitele na vzniklou mimořádnou událost je rozhodující pro záchranu životů a minimalizaci následků takovéto události. V případě přístupu učitele k situacím běžných rizik, zejména riziku vzniku úrazu, je učitel pro žáky vzorem. Žáci napodobují chování učitele. Do bezpečnostních kompetencí učitele na prvním stupni základní školy a základní školy speciální patří tedy především znalost a odhad potřeb žáků, respekt k jejich individuálním potřebám a zhodnocení úrovně rozvoje žáků vzhledem k druhu prováděných činností.

Kontrolní seznam je pomocným nástrojem pro sebehodnocení bezpečnostního povědomí učitele na prvním stupni základní školy před nástupem na pedagogickou praxi. Umožňuje zaměřit pozornost studenta na vybrané moduly kurzu. Otázky uvedené v kontrolním seznamu jsou zaměřeny na výkon pedagogické praxe při studiu. Nenahrazují tedy bezpečnostní proškolení učitele při výkonu povolání. Odpovědi na otázky uvedené v kontrolním seznamu jsou v základním rozsahu uvedeny v textu jednotlivých modulů.

Kontrolní seznam otázek pro učitele 1.stupně ZŠ	ANO	NE
Běžná rizika		
Vím, kde najdu informace (znění předpisů) pro zajištění bezpečnosti žáků?		
Znám pravidla pro nakládání s osobními údaji žáků?		
Znám povinnosti spjaté se systémem dozorů nad žáky?		
Znám pravidla pro konání akcí mimo školu?		
Vím, jak postupovat v případě úrazu žáka?		
Vím, kde je umístěna ve škole lékárnička?		
Znám pravidla pro pohyb skupiny školních žáků na chodníku?		
Znám pravidla pro pohyb skupiny školních žáků na pozemní komunikaci?		
Znám pravidla pro přecházení pozemní komunikace s žáky?		
Znám pravidla pro přepravu žáků veřejnou dopravou?		
Znám pravidla pro přepravu žáků objednaným dopravním prostředkem?		
Vím jak postupovat v případě zajištění školního výletu?		
Vím jak postupovat v případě zajištění školy v přírodě?		
Mimořádné události		
Znám čísla tísňových volání?		
Vím, jak jsou vyznačeny směry úniku osob a nouzový východ?		
Znám požární evakuační plán?		
Znám pravidlo utíkej, schovej se, bojuj?		
Vím, jak se chovat za bouřky a silném větru ve volném prostranství?		
Vím, jak se chovat při bleskových povodních?		
Vím, jak se chovat v případě havárie s únikem nebezpečných látek?		

11.3 2. stupeň ZŠ a SŠ

Nároky na znalost bezpečnostní problematiky jsou pro učitele na druhém stupni základní školy a středních škol odůvodněné věkovými zvláštnostmi věkové skupiny žáků ve věku od dvanácti let do dosažení dospělosti v podmínkách inkluzivního vzdělávání. Dosažený fyzický a mentální věk umožňuje žákům v případě vzniku mimořádné situace samostatný úsudek a rozhodování, je ale třeba počítat s nedostatkem zkušeností a s přeceňováním vlastních sil. Reakce žáků je ovlivněna chováním učitele. Správnost reakce učitele na vzniklou mimořádnou událost je rozhodující pro záchranu životů a minimalizaci následků takovéto události. V případě přístupu učitele k situacím běžných rizik, zejména riziku vzniku úrazu, je učitel pro žáky vzorem a předmětem kritiky. Postoj učitele k bezpečnostním tématům neformálně vzdělává žáky a spolupodílí se tak na utváření hodnotové orientace žáků k hodnotě zdraví a bezpečí. Do bezpečnostních kompetencí učitele na druhém stupni základních škol a středních škol patří tedy především znalost potřeb žáků, jejich mentality, respekt k jejich individuálním potřebám a zhodnocení úrovně rozvoje žáků vzhledem k druhu prováděných činností.

Stránka | 57

Kontrolní seznam je pomocným nástrojem pro sebehodnocení bezpečnostního povědomí učitele na 2. stupni základních škol a střední školy před nástupem na pedagogickou praxi. Umožňuje zaměřit pozornost studenta na vybrané moduly kurzu. Otázky uvedené v kontrolním seznamu jsou zaměřeny na výkon pedagogické praxe při studiu. Nenahrazují tedy bezpečnostní proškolení učitele při výkonu povolání. Odpovědi na otázky uvedené v kontrolním seznamu jsou v základním rozsahu uvedeny v textu jednotlivých modulů.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

projekt
pregraduální
vzdělávání

Kontrolní seznam otázek pro učitele 2.stupně ZŠ a SŠ	ANO	NE
Běžná rizika		
Vím, kde najdu informace (znění předpisů) pro zajištění bezpečnosti žáků?		
Znám pravidla pro nakládání s osobními údaji žáků?		
Znám povinnosti spjaté se systémem dozorů nad žáky?		
Znám pravidla pro konání akcí mimo školu?		
Vím, jak postupovat v případě úrazu žáka?		
Vím, kde je umístěna ve škole lékárnička?		
Znám pravidla pro pohyb skupiny školních žáků na chodníku?		
Znám pravidla pro pohyb skupiny školních žáků na pozemní komunikaci?		
Znám pravidla pro přecházení pozemní komunikace s žáky?		
Znám pravidla pro přepravu žáků veřejnou dopravou?		
Znám pravidla pro přepravu žáků objednaným dopravním prostředkem?		
Vím jak postupovat v případě zajištění školního výletu?		
Vím jak postupovat v případě zajištění školy v přírodě?		
Mimořádné události		
Znám čísla tísňových volání?		
Vím, jak jsou vyznačeny směry úniku osob a nouzový východ?		
Znám požární evakuační plán?		
Znám pravidlo utíkej, schovej se, bojuj?		
Vím, jak se chovat za bouřky a silném větru ve volném prostranství?		
Vím, jak se chovat při bleskových povodních?		
Vím, jak se chovat v případě havárie s únikem nebezpečných látek?		

Vlastní poznámky:

